

Visste Ni Att.....

i Nyhamn har alla dessa verksamheter funnit och kanske fler.

- Kiosk Sven Lundqvist Kiosk.
- Hilma Petterssons Damkonfektion.
- Sportaffär, Verkstad, Bensin Gulf, konditori, Frisering, Café mm.
- Norlin's Bryggeriet.
- Altins Skoaffär, Emil Sahlén Skomakeri och Televäxeln.
- Konsumbutik
- Friberg's Bageri
- Nyhamns Ångbåtskaj
- Kallin's Slakteri

Det har kommit några unika papper till mej och projektet under vintern, som jag gärna vill dela med mej av. Den första delen kommer här nedan i detta nummer.

Minnen

Från Kungsgården – Mariebergs Sågverk, beläget i Bjärträ socken av Väster-norrlands län. Nedtecknade minnen av fd. sorteraren Olof Högberg som varit anställd av bolaget sedan 8-års ådern

”Det mesta av det nedtecknade är personliga erfarenheter, men något är givetvis även att beteckna som mera allmänna uppfattningar. Skildringen avser att omfatta tiden från 1890 fram till 1920-talet.

Mariebergs sågverk har hela tiden till större delen tillhört den s.k. Franckeska slakten. Under 1890, då jag började jobba vid bolaget, var grosshandlare Robert Francke bolagets verkställande direktör och efterträddes, vid sin död 1917, först

av sin broder grosshandlare Otto Franke och sedan av kapten Bernhard Reuter-skiöld. Nuvarande chefen, direktör Nils Franke, har varit bolagets verkställande direktör sedan 1934. Det är även endast den sistnämnde, som under vissa tider varit boende i Rossö, medan de övriga hade sin huvudsakliga vistelse i Stockholm, där bolaget har sitt huvudkontor.

När jag började arbeta var det inte tal om någon 8-timmarsdag, utan vi fingo arbeta från klockan 6 på morgonen till klockan 8 på kvällen, 12-timmarsdag alltså. Jag minns, att min första arbetsdag bestod i att jag skulle ordna med ved- och spångiggar. Betalningen härför uppgick till 8 á 10 öre per timma. Jag var då mellan 8 och 9 år. Nog var jag glad när ångvisslan ljöd om kvällen. Det var ibland mycket besvärligt för mor, att på morgonen väcka oss småpojkar, då vi skulle börja arbetet”

Bolaget bedrev trävarurörelse och gör så ännu och har sålunda hittills undgått den s.k. sågverksdöden. Under mina uppväxtår hade bolaget även betydande kolningsanläggningar, därav namnet Kolbacken. Kolet ifråga gick till järnbruket och fördes till dessa på s.k. kolpråmar, vilka lastade från 400 till 1100 lästar kol. Denna lastning kallades att ”rulla kol” och var kraftpåfrestande under de varma somrardagarna. I regel var det fyra man att lasta varje präm. De kärror, som användes, rymde 0,5 hl. Och voro kolen tunga var arbetet arbetsamt.

Arbetspersonalen vid sågverket varierade mellan 200 till 250 man sommartid, medan vintertid icke behövdes så mycket folk, utan då fingo de s.k. lösingarna återvända till sina hembygder.

fortsn. nästa nr. 3

Infoblad Nr.2 Feb. 2004

Köjavikens Kulturarv II

Köjavikens Kulturarv II

Nu har vi kommit en bra bit in på det nya året och vi blickar framåt mot våren och det som kommer att hända på projektet då.

Senaste Nytt!

För tillfället är det lite mindre aktiviteter på Projektet eftersom snickerierna på Norden ligger nere under den kallaste vintern, men Benny och Arne beräknas vara på plats igen i slutet av mars. Jag, Hjördis som jobbar med dokumentationen finns på plats, på min halvtid som vanligt.

Arne och Benny har jobbat mycket med fönsterrenovering på Norden den sista tiden före jul. Det är många rutor som behöver målas och kittas om.

De hann nästan att få klar två av lägenheterna innan de slutade. Det är lägenheten 1960-tal och 1940-tal. Bland de sista de gjorde var att spänna upp ett papptak på gammalt vis, det var inte det lättaste, men snyggt blev det. Rummet med det nya papptaket har även fått väggarna tapetserade med en vacker tapet med 1930-tals mönster.

De har även varit en del tid på Torken, de sista som hände där var att de monterade upp två utebelysningarna ovanför portarna. Tänk vad ett par lampor kan göra underverk.

Några bilder på nästa sida visar lite av arbetet på Norden under hösten.

Träffar

Nu närmast planerar vi att starta upp några träffar, för att få hjälp av allmänheten att dokumentera gamla fotografier från sågverksepoken.

Jag var på ett PRO möte i november och informerade lite om detta.

Vi vänder oss till alla som kan ge oss information om de foton som finns hos föreningen idag, både ifrån själva arbetet i och runt sågen samt övriga miljöer.

Vi är också tacksamma för er som har gamla minnen och berättelser att förmedla från den tiden. Det kan vara allt ifrån arbetet, idrotten, skolan, hemmiljöer eller andra minnen som kan vara intressant att ta del av.

Tid och rum Träffar

Den första sammankomsten blir:

Tisdagen den 16 Mars

Kl. 12.00 - 14.30

På Mariebergsgården

Projektet bjuder på fika!

Välkomna!

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala utvecklingsfonden

Projektarbete - sommarhalvåret

Arbetet med att färdigställa lägenheterna kommer att fortsätta under våren och sommaren. Vi kommer även att börja rusta upp den gamla tvättstugan "Grönvalls", som också inrymmer en gammal bagarstuga.

Det är även arbete kvar på Torken, innan den är klar för inflyttning av våra hyresgäster. Vi kommer att behöva hjälp av så många som möjligt, på de ideella dagarna som Projektet kommer att anordna under sommarhalvåret.

Många är de fönster som är i behov av renovering på Norden. Här jobbar Arne Deniksson med att måla några av dem.

Det här med att spänna papptak, är inte det lättaste. Det kan Benny Hörnström intyga, men träning ger färdighet.

Här pågår tapetsering av kammaren i 1940-talslägenheten. En vacker tidens tapet kommer att pryda rummet.

Mässan

Vi har även deltagit i en mäsas i Sundsvall på Tonhallen den 5-6 februari. Det var en Mål1 mäsas där alla projekt som ligger under Mål1 fick tillfälle att visa upp vad vi åstadkommit hittills.

Det var intressant och lärorikt att få träffa de andra projekten för att ta del av deras arbeten.

Projektets monter på Mål1 mässan i Sundsvall. Hjördis Åsander fanns på plats för att guida besökare i vårt material.

Efterlysning

Fortfarande efterlyser vi på projektet att ni som vill, kontaktar oss, om ni har några gamla fotografier, tidningsurklipp mm. som vi skulle kunna få ta del av. Vi behöver bara låna materialet av er några dagar, så scannar vi av foton mm. och återlämnar dessa.

Även ni som har gammal industrihistoria att berätta, som vi kan dokumentera, hör av er till oss.

Tack!

Jag vill också passa på och tacka Er som kontaktat mej om information och bilder, som vi kan använda i vår dokumentation. Det är bara att ringa eller skriva, vi är så tacksamma för all hjälp vi kan få.

Här når ni mej:

Hjördis Rislund-Åsander
Tel. 0612-53088, 070-6340638

E-post: lokalhistoriska@swipnet.se

Adress: Köja-Marieberg Lokalhistoriska Förening, Nyhamn 102, 872 96 Bjärträ

Bli medlem i Köja-Marieberg Lokalhistoriska Fören.
P.g. 4577915-4 Årsavg. enskild 40:-, familj 60:-.

Informationstavlorna kommer att finnas att se i Kunskapsrummet, som inreds på Norden. Även på Mariebergsgården under våra träffar där.

Föreläsning

Den 11 mars kl. 19.00 kommer Ulf Eriksson att besöka oss och hålla en föreläsning om den gamla sågverksepoken. Ulf som själv har jobbat en gång på Mariebergssågen som arbetsledare/sågställare. Se kommande anslag ute på byn.

FÖRELÄSNING

Ulf Eriksson, f.d sågställare/arbetsledare vid Mariebergssågen kommer och berättar om:

Sågverk i Ådalen

Plats: Mariebergsgården

Tid: Tors. den 11:e Mars kl. 19.00

VÄLKOMNA!